RESPONSABILITATEA DE A PROTEJA:OBLIGAȚIE SAU NECESITATE?

Vasile GUZUN,
Facultatea de Drept

CZU: 341.233:341.123 *gv7.cr7@gmail.com*

Unele dintre primele reflecții teoretice asupra acestui principiu în general și asupra intervenției umanitare în particular, aparțin lui John Stuart Mill în lucrarea sa „A Few Words on Non-Intervention”din anul 1859. Acesta afirmă că războiul în spatele căruia se află ambițiile teritoriale sau scopuri imperialiste este ilegal și imoral din toate punctele de vedere, însă totodată identifică și acele cazuri când recurgerea la acțiuni militare este justificată, și anume cand avem de-a face cu popoare barbare: “Singurele legi morale aplicabile in relatille dintre un guvern civilizat și un guvern barbar sunt regulile morale universale dintre om și om.”[1]În cele din urmă, John Mill accentuează că intervenția militară este justificată pentru că presupune o obligație față de umanitate în general, de a nu ramâne indiferent când altul suferă.

În doctrină s-a încercat definirea intervenției umanitare ca fiind amenințarea sau folosirea forței cu încălcarea frontierelor de către un stat (sau un grup de state) cu scopul prevenirii sau încetării violărilor masive ale drepturilor fundamentale ale omului, ale indivizilor alții decât proprii cetățeni, fară permisiunea statului pe teritoriul căruia se exercită folosirea forței.

Carta ONUidentifică în art. 1 alin. (3), printre scopurile organizației, nevoia de a asigura “promovarea și incurajarea respectarii drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru toți.” [2] Mai departe, în Capitolul IX intitulat Cooperarea economică și socială internațională, la articolul 55 lit. c. este înscrisă obligația de a veghea la “respectarea universală și efectivă a drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți.”[2] Importanța acestei obligații este reiterată în articolul 56 care nu lasă loc de interpretare: “Toți membrii se obligă se întreprindă acțiuni în comun și separat, în cooperare cu Organizația, pentru realizarea scopurilor enunțate în Articolul 55”.[2] Obligația față de umanitate de care vorbea Mill, care exista în trecut doar in planul moralității, a fost

transpusă normativ, dobândind astfel forță juridică pentru toate statele membre ONU.

Conceptul „responsabilitatea de a proteja" a fost propus în 2001, de Comisia Internaţională de Intervenţie şi Suveranitate Statală, în locul celui de „intervenţie umanitară", care evidențiază principiul că "statele suverane au responsabilitatea de a-și proteja propriii cetățeni de catastrofe care pot fi evitate – crime, viol, foamete – dar că atunci când acestea nu pot sau nu vor să facă acest lucru, această responsabilitate trebuie să revină comunității internaționale."[3]

Responsabilitatea de a proteja are 3 piloni fundamentali si interdependenti, și anume responsabilitatea de a preveni, responsabilitatea de a reactiona prin a oferi asistenta, de a aplica masuri concrete pentru a stabiliza un potential conflict și responsabilitatea a de a reactiona la momentul potrivit printr-o actiune decisivă.

La Summitul Mileniului din anul 2000 ce a reunit șefii de stat și de guvern din 191 de țări, secretarul general de atunci Kofi Annan a adresat reuniunii urmatoarea întrebare:„în mod sigur niciun principiu juridic – nici chiar suveranitatea – nu poate niciodată să fie un scut în spatele căruia să se ascundă crime împotriva umanității. Acolo unde au loc astfel de crime și mijloacele pașnice de a le pune capăt au fost epuizate, Consiliul de Securitate are o datorie morală de a acționa în numele comunității internaționale." [4]

În lumina celor expuse supra, lecțiile pe care le-am învățat din evenimentele istorice, cum ar fi genocidul din Rwanda sau Holocaustul sunt inacceptabile şi trebuie prevenite. Acestea au insuflat o idee larg răspândită – ceva trebuie să se facă atunci când explodează o criză în domeniul drepturilor. Responsabilitatea de a proteja este o obligație morală, oobligație față de umanitate în general, deși plină de complexitate, dar mai bine decât a nu face nimic.

Referințe:

1. MARIUS ILIESCU,*,Responsabilitatea de a proteja"*Citat: 22.02.2022]. Disponibil: https://drept.unibuc.ro/dyn_doc/publicatii/revista-stiintifica/Iliescu%20Marius%20-%20Nicolae.pdf
2. Carta O.N.U. din 26 iunie 1945, [Citat: 22.02.2022]. Disponibil: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/19362

3. Raportul Comisiei Internaționale pentru Intervenție și Suveranitate Statală, [Citat: 22.02.2022]. Disponibil: https://www.globalr2p.org/resources/the-responsibility-to-protect-report-of-the-international-commission-on-intervention-and-state-sovereignty-2001/
4. LAURA MARIA HERȚA *„Jus in Bello și argumentele solidariste cu privire la intervenția umanitară: o analiză a intervențiilor în Kosovo și Libia”* [Citat: 22.02.2022]. Disponibil: https://euro.ubbcluj.ro/wp-content/uploads/ANALIZA-RELATIILOR-INTERNATIONALE-RISE-R-suport-de-curs.pdf

Recomandat:
Doina CAZACU, dr., conf.univ.